

Mestna občina Celje
Komisija Mladi za Celje

**JEZIKOVNA PRAVILNOST IN
USTREZNOST V NAJVEČJEM
TRGOVSKEM CENTRU V CELJU**

RAZISKOVALNA NALOGA

Avtorici:

Kaja Hrovat

Lija Kužner

Mentor:

Črt Močivnik, prof.

Celje, marec 2017

I. osnovna šola Celje

**JEZIKOVNA PRAVILNOST IN USTREZNOST
V NAJVEČJEM TRGOVSKEM CENTRU V CELJU**

Raziskovalna naloga

Avtorici:

Kaja Hrovat, 8. a

Lija Kužner, 8. a

Mentor:

Črt Močivnik, prof.

Mestna občina Celje, Mladi za Celje

Celje, marec 2017

Povzetek

V raziskovalni nalogi sva preučili jezikovno pravilnost in ustreznost v največjem trgovskem centru v Celju (Citycenter). Računi nas spremljajo pri vsakem nakupu, zapisi delovnega časa trgovin pa ob vходу v trgovino. Čeprav se nam zdijo računi samo nepotrebni kosi papirja, so zaradi davčnih blagajn zelo pomembni; in če mislimo, da delovnega časa ni mogoče napačno zapisati, se motimo. Ker kot vsa dekleta radi nakupujemo, veliko časa preživimo v trgovskih centrih, a pravopisnim napakam na računih ali zapisu delovnega časa nisva namenjali posebne pozornosti – a samo do trenutka, ko sva se odločili, da to področje raziščeva.

Raziskovalna naloga preučuje račune, ki sva jih dobili od večine trgovcev in zapise delovnega časa ob vходу v trgovino. Ker gre za javna besedila, se pričakuje, da bodo pravopisna pravila dosledno upoštevana, vendar že bežen pregled računov, ki jih vsakodnevno prejmemo ob nakupu, slednjega ne potrjuje. Z raziskovanjem računov in zapisa delovnega časa sva opozorili na najpogostejše pravopisne napake.

Ključne besede: trgovski center v Celju, pravopisne napake, računi, delovni čas

KAZALO

1	Uvod	1
1.1	Opis raziskovalnega problema in namen	1
1.2	Hipoteze	1
1.3	Raziskovalne metode.....	2
2	Teoretični del.....	2
3	Praktični del	3
3.1	Napake na računih.....	4
3.2	Napake na zapisih delovnega časa ob vходу	10
4	Sklepne ugotovitve	14
5	Zaključek.....	16
6	Viri in literatura.....	17

1 Uvod

1.1 Opis raziskovalnega problema in namen

Trgovskih centrov v Celju je vsako leto več. Njihova jezikovna podoba se izraža na različne načine – s pomočjo oglaševanja, na spletu, oglasnih plakatih ob cesti, v oglasih, ki jih prejmemo v poštni nabiralnik idr.

Namen raziskovalne naloge je predstaviti jezikovno podobo največjega nakupovalnega trgovskega centra v Celju (Citycenter). Jezikovno pravilnost in ustreznost sva raziskovali na podlagi dveh izhodišč – računov in zapisa delovnega časa.

Računi nas spremljajo pri vsakem nakupu in delovni časi ob vходу v vsako trgovino. Zanimalo naju je, katere slovnične napake so najpogostejše, katere napake delamo, jih pravzaprav zasledimo vsak dan, pa ne pomislimo, da so to napake ipd.

Preučili sva račune, ki sva jih dobili od večine trgovcev in zapise delovnega časa ob vходу v trgovino. Račune sva razvrstili glede na tip trgovine, nato pa še po tipu jezikovne napake.

1.2 Hipoteze

Pred natančnim pregledom računov in zapisa delovnega časa posameznih poslovnih enot/trgovin, sva si zastavili naslednje hipoteze:

1. Knjigarne/papirnice imajo pravilno zapisane podatke.
2. Vse trgovine imajo ob vходу zapisan delovni čas.
3. Davčne blagajne bodo pri pridobivanju računov neposredno od trgovcev predstavljale problem.
4. Vse trgovine ne morejo natisniti (praznih) računov.
5. Nekatere napake na računih so prisotne izključno zaradi uporabljenega računalniškega programa.

Z raziskovalnimi metodami, navedenimi v nadaljevanju, sva želeli ugotoviti, ali so hipoteze pravilne.

1.3 Raziskovalne metode

Najino raziskovalno delo je temeljilo na gradivu tiskanih računov, ki sva jih dobili neposredno od trgovcev, in na podlagi fotografij zapisa delovnega časa.

Ko sva pridobivali gradivo, sva v trgovini pristopili do prodajalca/prodajalke, se predstavili in povedali, da opravljava praktičen del za najino raziskovalno nalogo. Prosili sva za prazen račun in za dovoljenje fotografiranja delovnega časa na izložbi, če ga je trgovina/poslovna enota imela zapisanega. Vseh trgovin je 105, v dvomesečnem obdobju sva jih obiskali 70. Od teh sva dobili 51 računov in fotografij delovnega časa.

V nekaterih primerih sva dobili oboje: fotografijo in račun, v nekaterih primerih sva lahko samo fotografirali delovni čas, ker nekatere trgovine niso mogle izdati praznega računa (zaradi programa, davčnih blagajn itd.); nekajkrat sva dobili samo račun (če zaradi programa nekatere trgovine niso mogle natisniti praznega računa, so nama prodajalci dali kopijo kakšnega prejšnjega računa). Največkrat je bil razlog, da delovnega časa ob vhodu ni bilo zapisanega, ta, da je enak za vse trgovine v trgovskem centru. Le v redkih primerih pa nisva dobili ničesar.

2 Teoretični del

Za lažje iskanje napak sva najprej preučili teorijo, da bi vedeli, na katere napake morava biti pozorni.

Pomišljaj (–), daljša črtica kot deljaj oz. vezaj, je večinoma eno-, lahko pa tudi dvodelno ločilo, načeloma nestično. Oblikovno ločimo navadni in tako imenovani dolgi pomišljaj, po vlogi pa odstavčnega, predložnega, oklepajnega, narekovajnega ipd. Dolgi pomišljaj pišemo lahko med povedmi, ki niso deli istega besedila, če je v njih že uporabljen navadni pomišljaj.

Ustrezno zapisovanje delovnega časa:

PON.-PET.: 9-21h (popolnoma neustrezen zapis),

PON.—PET.: 9—21 h (namesto predloga od ... do, stično na obeh straneh).

Vezej (-) je (v primerjavi s pomišljajem) kratka črtica; načeloma je stičen (stični vezaj), redko tudi nestičen (nestični vezaj, če je s presledkom ločen z obeh strani ali le z leve).

Krajšava. SP 2001: je ohranjeni del zapisane besede, okrnjene v nezačetnem delu; skrajšano besedo (ali besedno zvezo) imenujemo simbol, če jo beremo črkovalno; če jo beremo, kakor da je zapisana v celoti, jo imenujemo okrajšava (na primer t. i. za *tako imenovani*).

Kratica. SP 2001 (razvidno iz sobesedila): Nastajajo tako, da besede ali stalne besedne zveze okrnimo, navadno prav do začetnih črk. Tako dobljene krne iz besednih zvez nato strnemo v kratico (M, K > MK = Mladinska knjiga [trgovina]) ...

Okrajšava. SP 2001: Okrajšave so okrajšano zapisane besed ali besedne zveze; znamenje okrajšanosti je pika: s. p. = samostojni podjetnik; d. d. = delniška družba.

Odločili sva se, da bova najprej pregledali račune. Razdelili sva jih na tiste, ki imajo napisan delovni čas, in na tiste, ki ga na računu nimajo. Potem sva začeli preučevati tiste, ki imajo delovni čas napisan tudi na računu. Bili sva pozorni na zapis krajšav, pomišljajev, začetnic in krajšav.

3 Praktični del

Najino raziskovanje se je pričelo v poletnem času 2016 in nadaljevalo v jesenskem. Da sva zbrali ves potrebni material (račune in fotografije), sva potrebovali skoraj dva meseca. Ko sva zaključili s preučevanjem teorije, sva začeli iskati napake, najprej na računih. Vsak račun sva analizirali in napake izpisali na list. Izpostavljava po en napačen/neustrezen primer, sicer bi se napake podvajale.

3.1 Napake na računih

1. primer

Ime trgovine, izpisane na računu

Ker sva račune analizirali od začetka proti koncu, sva naleteli že na prvo napako. Gre za ime trgovine oz. zapis okrajšave za družbo z omejeno odgovornostjo

(d. o. o.).

Neustrezni zapis: EUROSPORT TRADE D.O.O.

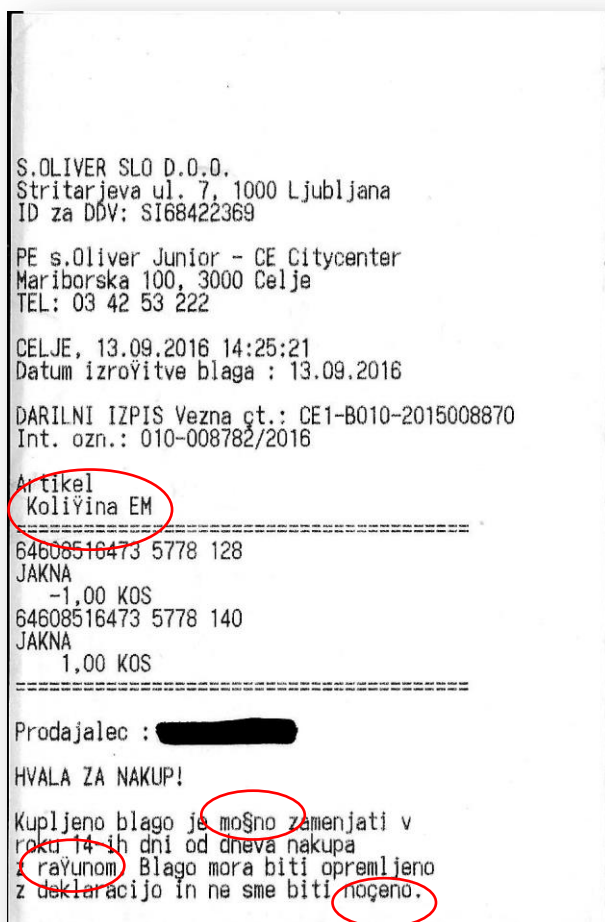
Med krajšavo D. O. O. manjkajo presledki in vejica za imenom trgovine.

Ustrezni zapis: EUROSPORT TRADE, d. o. o.

2. primer

Nenapisane črke

Neustrezni zapis: Količina; Kupljeno blago je možno zamenjati v roku 14-ih dni od dneva nakupa z računom. Blago mora biti opremljeno z deklaracijo in ne sme biti nočeno.

Očitno je, da se v tem programu ne morejo izpisati šumniki. To je sicer programska napaka, ampak je obravnavana kot pravopisna napaka.

Ustrezní zapis: Količina; Kupljeno blago je možno zamenjati v roku 14-ih dni od dneva nakupa z računom. Blago mora biti opremljeno z deklaracijo in ne sme biti nošeno.

3. primer

Zapis datuma

MLADINSKA KNJIGA TRGOVINA D.O.O.
SLOVENSKA CESTA 29, 1000 LJUBLJANA
KNJIGARNA IN PAPIRNICI CITYCENTER
MARIBORSKA CESTA 100, 3000 CELJE
Telefon: 03/428-52-68
ID za DDV: SI48494216

Račun: **3324-1-42472** 13.09.2016 17:28:23
Blagajnik: [REDACTED]

Naziv	EAN		
EM	Količina	Cena	Vrednost
ROLER PILOT BLRT-FR7...	4902505417498		
KOS	1 X	3,60	3,60
	Popust 10,00 %		0,36

Skupaj : **3,24 EUR**

Osnova za DDV	DDV %	Znesek DDV
2,66	22,00	0,58

Skupaj : 2,66 0,58

Vrsta plačila : Prejeto
Gotovina 3,40 EUR
Vračilo 0,16 EUR

HVALA ZA NAKUP !

ZOI: cab5177f2136ccc27a2152843eb3c4be
EOR: 23a04f8d-2835-4d35-833a-b0bb17bd97a5

Prosimo vas, da učbenikov in delovnih zvezkov ne ovijate pred začetkom šolskega leta. S priloženim računom boste lahko zamenjali le nepoškodovane in neovite izdelke. Gotovine ne vračamo.

Uspešno novo šolsko leto.

Neustrezni zapis: 13.09.2016

Tako kot pri krajšavah, se za vsako piko napiše presledek.

Ustrezní zapis: 13. 9. 2016

4. primer

Uporaba velike začetnice in vezaja/pomišljaja

Tom Tailor Lesce d.o.o.
Alpska c. 43, 4248 Lesce
POSL. 4480, Tom Tailor City C.
ID:SI29041317
Tel:+386 51 658 528
=====Cas:14:50=====

Račun št.: 4480-4481-1009421

Kraj: Celje Datum: 26.07.2016
Blagajna: 4481
Poslovalnica: 4480

Artikel	EM	DDV	Kol	Znesek
405718651545	KOS	22%		
Ž. JEANS HLACE 3/4			1,00	
62044190070	1604	1054	28	
CENA:	29,99			29,99

Vrednost blaga: 29,99
Popust: 0,00
DDV: 5,41
Znesek računa: 29,99

BON DESETAK: 30,00
Vračilo: -0,01

Stopnja DDV	Vrednost z DDV	Znesek DDV
22,00 %	29,99	5,41

Skupaj DDV : 5,41

EOR:63a327f3-bc6c-4068-8a35-96f8e4e001f8
Z01:977757c2ccda306bd8947a76e4364f4b

Vse cene so v EUR

PRODAJALEC: ~~XXXXXXXXXX~~

Delovni čas: Pon.-Pet. 9:00-21:00
Sobota 8:00 - 21:00, Nedelja 9:00-15:00
www.sportina.si ; Hvala za nakup!

UVELJAVLJANJE REKLAMACIJ ZA KUPljENO
BLAGO JE MOŽNO LE S PREDLOŽITVIJO RAČUNA

Neustrezni zapis: Pon. -Pet.; 8:00 - 21:00

Pri zapisu moramo paziti na to, da je med dnevoma zapisan pomišljaj in ne vezaj; dneve zapišemo v celoti z velikimi ali v celoti z malimi črkami.

Ustrezní zapis: PON.-PET. /pon.-pet.; 8.00-21.00

5. primer

Manjkajoča ločila

SOCKS NOGAVICE
 Irro d.o.o.
 Stanetova 19 3000 Celje
 PE CITYCENTER CELJE
 Mariborska 100, Celje
 Tel: 035894095
 ID ZA DDV: SI 74365690

Račun	BL4-4-9418
Interna št.	9235/16
Datum	15.9.2016 16:22
Kopija	1
Blagajna	BLAGAJNA-City Center Celje
ID za DDV	SI74365690
Prodajalec	██████████ ██████████

Artikel	Količina	EM	Cena	DDV %	Vrednost
SISI 45 STYLE 15 BAMBU 2 8300081144993	1,00	PAR	4,69 €	22,00	4,69 €
SISI 45 STYLE 15 BAMBU 2 8300081144993	1,00	PAR	4,69 €	22,00	4,69 €
Skupaj vrednost					9,38 €

DDV	Osnova	Vrednost DDV
22,00%	7,68 €	1,69 €
SKUPAJ ZA PLAČILO		9,38 €
GOTOVINA		10,00 €
Vrnjeno		0,62 €

ZOI e7c0c139962f109dabad5a2befae49cd
 EOR 83919c53-3b51-46f3-8257-4fbbba4f0d69

Privoščite svojim nogam najboljše.

Neustrezni zapis:

Račun ...
 Interna št. ...
 Datum ...
 Kopija ...
 Blagajna ...
 ID za DDV ...
 Prodajalec ...

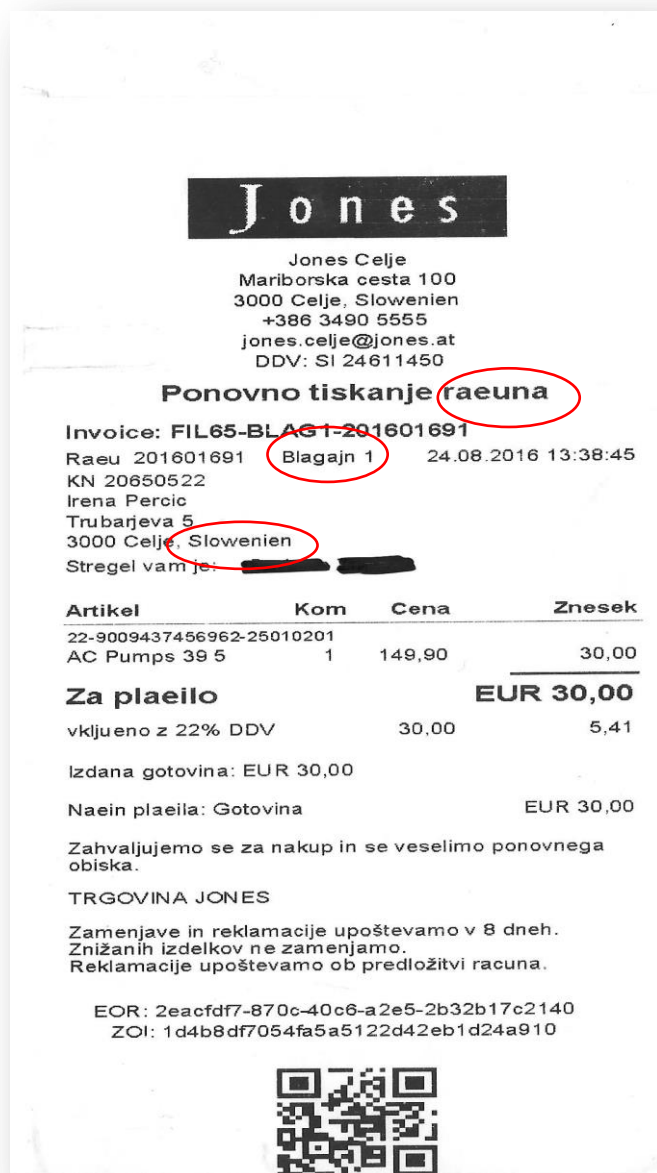
Ustrezni zapis:

Račun: ...
 Interna št.: ...
 Datum: ...
 Kopija: ...
 Blagajna: ...
 ID za DDV: ...
 Prodajalec: ...

Na primeru je razvidno, da manjkajo dvopičja.

6. primer

Izpuščene črke, slovenska ustreznica za poimenovanje

Neustrezni zapis: raeuna, Blagajn 1, Slowenien

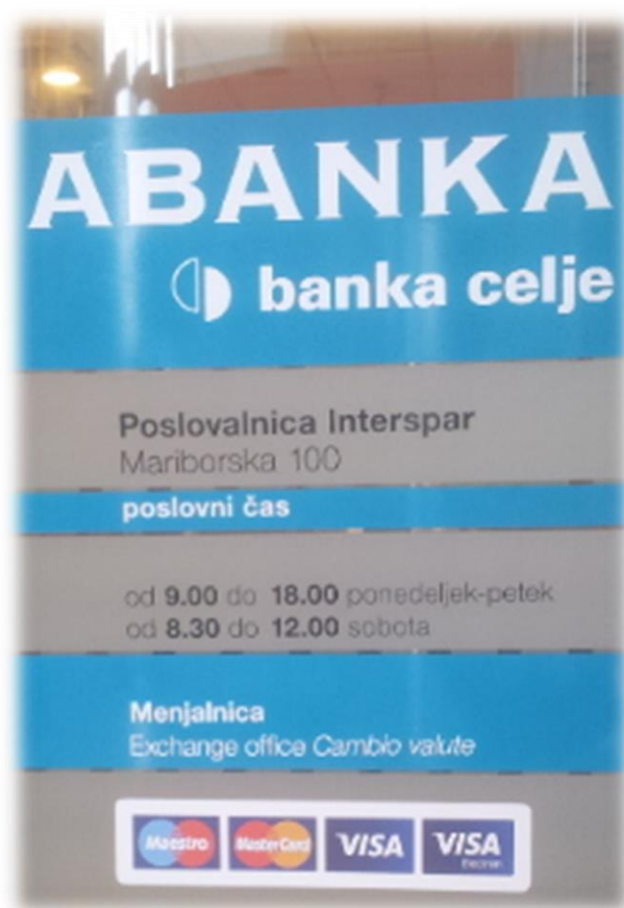
Tukaj vidimo, da je program izpustil zadnje črke in ni izpisal črke č. Poleg tega se na slovenskem računu pojavi nemški zapis besede Slovenija (**Slowenien**).

Ustrezni zapis: računa, Blagajna 1, Slovenija

3.2 Napake na zapisih delovnega časa ob vhodu

Najprej pogledjmo nekaj ustreznih zapisov delovnega časa:

- a) Trgovina je odprta od 9. do 21. ure (napačno od 9.–21. ure).
- b) Trgovina je odprta od 9.00 do 21.00 (napačno od 9. do 21.00 ure).
- c) Trgovina je odprta 9.–21. ure (napačno 9.–21.00).
- č) Trgovina je odprta 9.00–21.00 (napačno 9.00–21.00 ure).

Neustrezni zapis: napačni vrstni red, neustrezna raba vezaja med besedama

Ustrezní zapis:

ponedeljek–petek: od 9.00 do 18.00 (uporabimo pomišljaj nam. vezaja)

sobota: od 8.30 do 12.00

Neustrezni zapis: napačno poimenovanje delovnega časa – odpiralni čas

Ustrezní zapis: delovni čas. Za tako poimenovanje (tj. odpiralni čas) bi bilo potrebno napisati:

ODPIRALNI ČAS

ponedeljek–petek: 9.00

sobota: 8.00

nedelja: 9.00

ZAPIRALNI ČAS

ponedeljek–petek: 21.00

sobota: 21.00

nedelja: 15.00

ALI

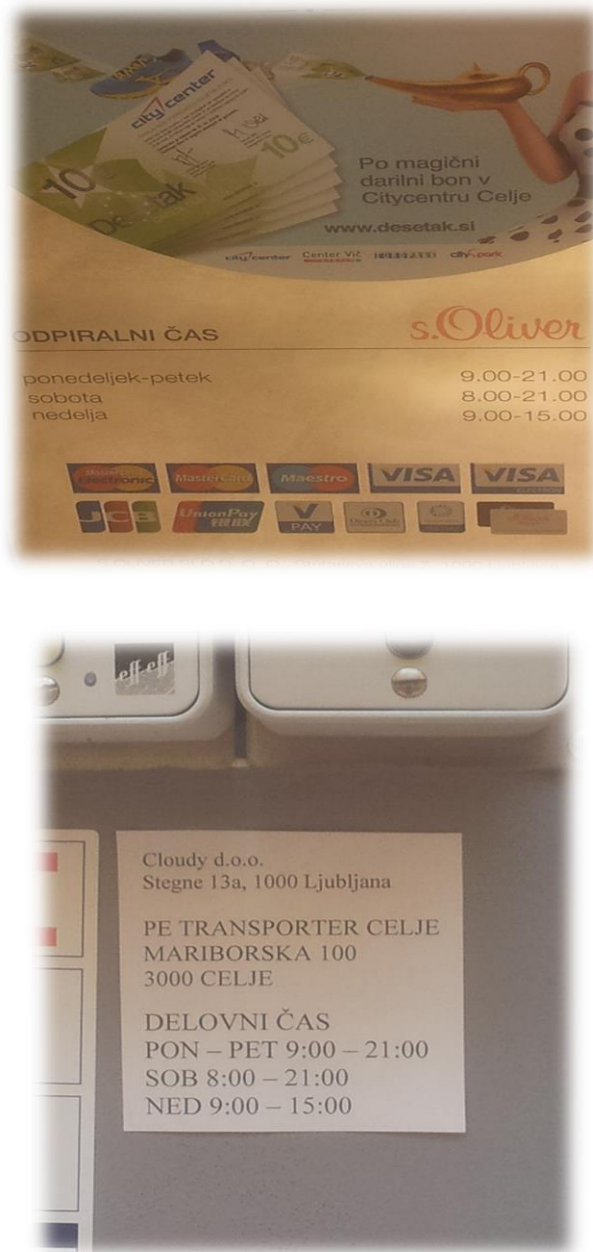
Ustrezní zapis:

DELOVNI ČAS

ponedeljek–petek: 9.00–21.00

sobota: 8.00–21.00

nedelja: 9.00–15.00

Neustrezni zapis: celotni zapis delovnega časa

Ustrezni zapis (okrajšave dni, uporaba pomišljaja med urami):

DELOVNI ČAS

pon.–pet.: 9.00–21.00

sob.: 8.00–21.00

ned.: 9.00–15.00

Neustrezni zapis: zapis ur

Ustrezní zapis:

ODPRTO

ponedeljek–petek

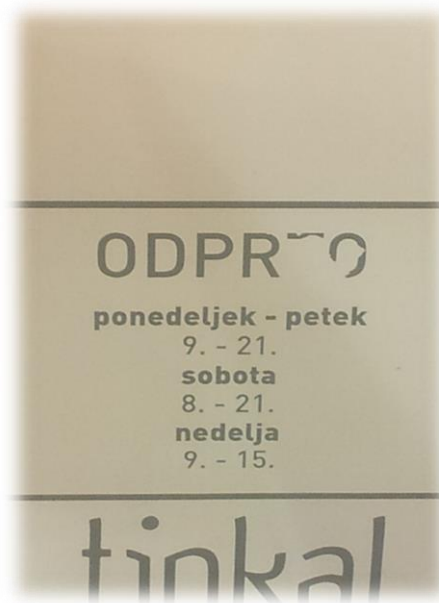
9.00–21.00

sobota

8.00–21.00

nedelja

9.00–15.00

Neustrezni zapis: zapis besedne zveze *delovni čas*

(delovni čas), zapis ur, ime podjetja

Ustrezní zapis:

DELOVNI ČAS

od ponedeljka do petka

9.00–21.00

sobota

8.00–21.00

nedelja

9.00–15.00

Eurosport trade, d. o. o. (v originalnem zapisu manjka vejica)

4 Sklepne ugotovitve

V sklepnih ugotovitvah bova ovrgli ali potrdili najine hipoteze.

H 1: Knjigarne/papirnice imajo pravilno zapisane podatke.

Ta hipoteza ne drži, ker sva tudi pri računih in fotografijah, ki sva jih pridobili (knjigarne, papirnice in podobne trgovine), našli napake. Večina je bila sicer programskega izvora, ampak obravnavane so kot pravopisne/slovnične napake.

H 2: Vse trgovine imajo ob vhodu zapisan delovni čas.

Tudi ta hipoteza ne drži. Pri veliko trgovinah/poslovnih enotah sva ugotovili, da ob vhodu nimajo napisanega delovnega časa. Tudi na računih teh trgovin velikokrat ni bilo zapisanega delovnega časa (našle pa so se seveda tudi izjeme).

H 3: Davčne blagajne bodo pri pridobivanju računov neposredno od trgovcev predstavljale problem.

Ta hipoteza drži. Obiskali sva 70 trgovin in pri 51 sva dobili račun. Pri ostalih (19) so bile najpogostejši razlog, da nisva dobili računa, prav davčne blagajne. Ker nama ni bilo jasno, kaj sploh so davčne blagajne, sva na spletu preiskali novice in ugotovili, da lahko originalni račun dobi samo kupec. Zato sva pri nekaterih trgovcih/poslovnih enotah dobili samo kopijo.

H 4: Vse trgovine ne morejo natisniti (praznih) računov.

Navedena hipoteza drži. To sva ugotovili že v začetku zbiranja računov in slik. Veliko programov očitno nima funkcije, da natisne prazen račun. Ko nama je eden od prodajalcev ponudil, da nama natisne kopijo računa, sva se odločili, da nama bo takšna kopija mogoče prišla še bolj prav zaradi možnih napak v imenih izdelkov (kar se kasneje ni zgodilo). Najino vprašanje, ki je bilo na začetku: *»Bi nama, prosim, lahko za raziskovalno nalogo natisnili prazen račun, če vam program to omogoča?«*,

sva zaradi teh kopij dopolnili: *»Bi nama, prosim, lahko za raziskovalno nalogo natisnili prazen račun, če vam program to omogoča? Če ne morete, bi prosili za kopijo kakšnega drugega računa.«*

H 5: Nekatere napake na računih so prisotne izključno zaradi uporabljenega računalniškega programa.

Tudi najina zadnja hipoteza drži. Pri kar velikem številu računov sva ugotovili, da programi niso zmožni natisniti šumnikov ali pa jih izpuščajo. Ker je bilo takih primerov kar veliko in nisva bili prepričani, ali naj to štejeva kot napako, sva se pri mentorju pozanimali, če to upoštevava kot »napako«. Kot sva ugotovili, sodi ta »napaka« med neustrezne zapise, zato je seznam računov z napačnimi zapisi postal obsežnejši.

5 Zaključek

Na žalost se v našem življenju kljub solidni povprečni izobrazbi še kar naprej pojavljajo slovnične in pravopisne napake. V vsakdanjem zasebnem življenju jih ne zaznavamo pogosto, nanje pa postanemo pozorni, ko se kdo, ki deluje v šolstvu, zdravstvu, politiki, v najinem primeru tudi na trgovskem področju, zmoti.

Pričakovali sva, da si bodo trgovci vzeli čas in preverili jezikovno pravilnost na njihovem materialu in prostoru (reklame, TV oglasi, računi, izložbe itd.), ampak se je to pričakovanje izkazalo za napačno.

V raziskovalni nalogi sva opozorili samo na najočitnejše napake, našli pa sva jih še veliko več. Materiala za preučevanje za naslednje generacije ne bo kmalu zmanjkalo. Čeprav se verjetno večina trgovcev ne zaveda, da ima v zapisih napake, se te pojavljajo prepogosto, zato bi bilo prav, da bi nanje čim večkrat opozorili tudi v javnosti.

Z najinim raziskovalnim delom oz. nazorno ponazoritvijo sva želeli prispevati k ozaveščanju pravopisnih napak. Jezikovna pravilnost in ustreznost prispevata tudi k ugledu posameznih poslovnih enot in izražata spoštovanje do slovenščine, s tem pa tudi spoštovanje do potrošnikov.

6 Viri in literatura

Računi in fotografije, ki sva jih zbrali v našem največjem trgovskem centru, v Citycentru Celje.

Jože Toporišič [et al.], 1990: *Slovenski pravopis. 1. Pravila*. Ljubljana: DZS.

Jože Toporišič, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.

Jože Toporišič, 2000: *Slovenska slovnica*. Maribor: Obzorja.

Jože Toporišič [et al.], 2001: *Slovenski pravopis*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.

FRAN – Slovarji inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU

<http://www.fran.si/>

http://bos.zrc-sazu.si/c/sp/sp2001_pravila.pdf

http://www.birokrat.si/davcna_blagajna